

УДК 928:82.09 Х.ДОВГАЛЮК(477'20)

А.М.Трембіцький

**Особистісно-індивідуальний світ священика, журналіста
та письменника української діаспори,
уродженця Ізяславщини – Харитона Довгалюка**

*В статті розкрито особистісно-індивідуальний світ, діяльність і творчу спадщину талановитого та відомого українського письменника, прозаїка і журналіста, священика і церковного діяча української діаспори США, уродженця Ізяславщини, Харитона Довгалюка (*15.10.1916 – †26.11.2006).*

У 1934 р. він вступив у Кам'янець-Подільський інститут технічних культур. В 1936 р., через переслідування органами НКВС, залишив навчання і пішов у радгосп, де пропрацював лише три тижні. Невдовзі він став завідувачем літературного відділу районної газети "Заславський вісник" (Ізяслав).

В роки Другої світової війни Харитон Довгалюк, разом з поетами Герасем Соколенком і Миколою Болкуном, став членом осередку Організації Українських Націоналістів в Ізяславі. Німці довідались про національний рух і весною 1942 р. затримали його та вивезли до Німеччини.

В 1945 р. Харитон Довгалюк емігрував до США, закінчив Рочестерський технічний інститут, працював у корпорації "Херох". Проводив значну церковно-релігійну діяльність, став фундатором української православної парафії в Рочестері. Був парохом православної церкви Чесного Хреста (Ютика) та парафії Пресвятої Покрови (Чикаго). Як член управ Українського Конгресового Комітету Америки та Української національної ради, член Культурно-освітнього комітету Української Федеральної Кредитної Спільки та Об'єднання українських письменників "Слово", приділяв значну увагу суспільно-просвітницькій діяльності. Активно підтримував Державний Центр УНР в екзилі, вважаючи його "політичним вивершенням" свідомого українського громадянства.

Яскравий і оригінальний літературний дорібок українського письменника української діаспори США Харитона Довгалюка складають оповідання, повісті, повість-спогади, богословський трактат, статті, а також майже півсотні журналістських публікацій в українських часописах української діаспори Аргентини, Німеччини та США. Але, на жаль, його творча спадщина й досі в Україні не перевидавалася і є маловідомою.

Ключові слова: письменник, журналіст, українська діаспора, священик, церковний діяч, село Криволука, Ізяславський район, Харитон Довгалюк.

В українській історіографії ХХ – початку ХХІ ст. особистісно-індивідуальний світ і творча спадщина талановитого прозаїка української діаспори, уродженця Ізяславщини, священика Харитона Ониськовича Довгалюка, якого більшовики намагалися викреслити з анналів історії української культури, аж

до початку ХХІ ст. були майже невідомими і, на жаль, ще не знайшли свого ґрунтового і об'єктивного висвітлення в Україні.

Хоча короткі розвідки про нього опублікували дослідники з української діаспори П.Зубрицький (*Нью-Йорк*, 1964) [1], І.Кмета-Ічнянський (*Буенос-Айрес*, 1973) [2], Л.Луців (*Нью-Йорк*, 1974, 1975, 1978) [3; 4; 5], І.Дурбак (*Нью-Йорк*, 1975) [6], П.Маляр (*Буенос-Айрес*, 1977) [7], М.Гарасевич (*Детроїт*, 1998) [8]. Короткі відомості подано в некролозі “Харитон Довгалюк” (*Нью-Йорк*, 2006) [9], в “Енциклопедії української діаспори” (*Нью-Йорк; Чикаго*, 2009) [10] та інших.

Найбільш цінними є статті-рецензії знаного українського журналіста, літературознавця та літературного критика з української діаспори США Лука Луціва (*30.10.1895 – †01.12.1984) на повісті Х.Довгалюка “Соколова дочка” та “Сповідь Андрія Заславського” [3; 4; 5]. Він, зокрема, в статті “Про нові видання. Резюме за 1974-ий рік” (1975) пише, що українські письменники, які емігрували в роки Другої світової війни, знають про свою рідну землю “те, що можна довідатися з часописів чи радіо” і майже не цікавляться “живуть українці в різних вільних країнах ... Дивне явище – еміграційна література без еміграційного життя... А те життя цікаве й різнорodne, як життя буває всюди”. На його думку, саме Х.Довгалюк своєю “Соколовою дочкою” почав писати про те, про що варто “знати... Чи воно так дуже тяжко пізнати це, про що належало б писати? Треба його вивчати...” [4, с. 8].

Проте Л.Луціву заперечує І.Дурбак, який в статті “Чи дійсно “еміграційна література без еміграційного життя” (1975) пише, що “Нестор наших літературних рецензентів, д-р Лука Луців”, зрецензувавши “35 книжок, з глибоким знанням літературних проблем, обставин творчості й видавничих можливостей наших авторів і видавництв”, чомусь не помітив, що “не тільки Х.Довгалюк (автор знаменитої повісті з автентичного життя нашої сучасної молоді), але й такі прозаїки, як Д.Гуменна, Л.Коленська, Л.Лисяк, Я.Острук, С.Парфанович, І.Савицька, Г.Черінь, Д.Ярославська та ін. описали життя українських емігрантів. Вони присвятили свої твори “у великій мірі власне життю нашої еміграції. А дві книжки поезій Зої Когут віддзеркалюють життя й душевні переживання нашої еміграції в Австралії” [6].

Після здобуття незалежності про українського письменника, журналіста і священника Харитона Довгалюка згадали і в Україні. Короткі статті опублікували знані українські дослідники Р.Доценко (2008) [11; 12], В.Мацько (2009) [13], О.Винничук (2011) [14], В.Федотов [15] та ін. [16; 17]. Незначне гасла подано в енциклопедично-довідковому виданні “Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості” (*Донецьк*, 2012) [18] та інші [19].

Проте, на жаль, коротке біографічне гасло доктора філологічних наук, професора В.Мацька “Довгалюк Харитон” у довідково-інформаційному виданні “Хмельничани в діаспорі” (2009) містить значні неточності, хоча він й посилається на свій особистий архів. Зокрема, він вказує, що Х.Довгалюк народився в 1898 р. у м.Ізяславі, а помер “близько 1992, США”, “був стар-

шиною армії УНР. Емігрував 1920 р. до Польщі” [13], хоча в цей час уже було оприлюднено гасло Р.Доценка “Довгалюк Харитон Ониськович” в “Енциклопедії Сучасної України” (2008), де вказано, що він народився в 1918 р. (вірніше в 1916 р. – А.Т.) у с.Криволука, а помер у 2006 р. [12], тобто він аж ніяк не міг бути “старшиною армії УНР”.

Український прозаїк, журналіст, священник і церковний діяч української діаспори Харитон Ониськович Довгалюк (англ. *Kharyton Dovhaliuk*) народився 15 жовтня 1916 р. у мальовничому волинському селі Криволука (раніше с.Крива Лука) Заславського повіту (нині – село Сошиненської сільської ради, Ізяславського району, Хмельницької області – А.Т.) [9; 15; 20], а точніше на хуторі Замок, що за кілометр від села, на березі маленької річечки Змійки, притоки Горині [21, с. 15]. Родина Довгалюків була невелика: дідусь Семен Карпович із козацького роду, бабуся Одарка, мати Клавдія, батько Онисько і сам Харитон [21, с. 17].

Після закінчення сільської школи, Харитон у 1934–1936 рр. навчався у Кам’янець-Подільському інституті технічних культур [12], але через переслідування органами НКВС за те, що відважився написати контрреволюційну працю, де від “першої до останньої сторінки... ворожі напади проти советської влади” [21, с. 51], залишив навчання і вирішив “заховатися від усього, що ускладнює життя, стати хліборобом і шпортатись в землі”. Харитон “роздобув робочий одяг і пішов у радгосп, де завжди потребують робітників-наймитів. Дають мешкання, харч і в кінці кожного місяця кілька рублів, яких не вистачає для курців купити тютюну”. Але пропрацювавши в радгоспі лише три тижні, він на прохання редактора Ізяславської газети “Заславський вісник” став завідувачем літературного відділу часопису, де й пропрацював до весни 1942 р. [21, с. 53-54].

Ще в 1941 р., під час Другої світової війни, разом із побратимами по газеті, поетами Ізяславщини – Герасем Соколенком і Миколою Болкуном він долучився до створення та діяльності в Ізяславі осередку Організації Українських Націоналістів під проводом Андрія Мельника [15; 22]. Про ці події Харитон Довгалюк пізніше згадував у листі до київського перекладача і літературознавця Ростислава Доценка, що німці довідавшись про національний рух, “починають швидко діяти, вишукують провідників” і вже в 1941 р. “гестапо зробило наліт на редакцію [газети] “Заславський вісник”. Я тоді був в Криволуці. Прискакав на коні вершник і швидко повідомив: тікай, бо Соколенка [український поет-романтик Герась Соколенко (Герасим Шмигельський), *03.03.1920, с.Михля Ізяславського р-ну, – †20.02.1945, Маркт Борау. – А.Т.] й Болкуна [маловідомий український поет Микола Болкун (*1906-1908?, с.Михля Ізяславського р-ну. – †?) – А.Т.] в Заславі вже немає...” [14; 15], а в “лютому 1942 року, вночі, прискакав до мене вершник післанець із запискою: “Тікай. Ми ледве врятувалися, а за тобою мають приїхати гестапівці. Тікай!” [15].

Проте йому не вдалося втекти і весною 1942 р. його вивезли на примусову працю в Німеччину [12]. Після закінчення Другої світової війни в 1945 р.

емігрував у США [12; 15; 20], де закінчив Рочестерський технічний інститут (1960) і працював у корпорації “Хегох” [12]. Був одружений з Оленою Петришин [15; 20], яка померла раніше нього [9].

На еміграції проводив значну церковно-релігійну діяльність. Хрещений за православним обрядом, він протягом усього життя залишався глибоко віруючою людиною і згуртувавши частину православних християн став фундатором української православної парафії в Рочестері (1952) [12]. Впродовж багатьох років був парохом православної церкви Чесного Хреста (*Ютика*). У 1985–1994 рр., після смерті владика Григорія Осійчука, о. Харитон Довгалюк разом із архієпископом Петром Колісником, отцями Іваном Хрестюком, Григорієм Крамаренком, Євгеном Мартиновичем, Борисом Забродським, обслуговував парафію Пресвятої Покрови (*Чикаго*) [14]. Але за станом здоров’я вийшов на спочинок і оселився в Рочестері, де у власному будинку спорядив каплицю й продовжив своє молитовне служіння аж до самої смерті [9; 15; 19; 22].

В той час у Рочестері хоча й нараховувалось понад 10.000 українців, але не могла “вдержатись українська радієва авдиція (*українське радіомовлення – А.Т.*)”. 1962 р. місцеві бізнесмени – “панство Крижанівські зголосили готовість фінансувати святочні українські радієві авдиції на Різдвяні та Великодні свята”. Невдовзі громада Рочестера зрозуміла, що самих святкових радіопередач українською мовою “таких трохи замало на таке скупчення українців”. Всі “охочі та свідомі українці”, бізнесмени і власники різних фірм та Український Клуб на “Вест-Сайді”, підтримали ініціативу членів Управи Відділу УККА, Михайла Єйна та Харитона Довгалюка, і зрозумівши “вагу тої засади, яку так влучно очеркнув парох місцевої церкви св. Йосафата Всечесний о. Чомко: “Громада без радія (*radio – А.Т.*) то як церква без дзвона!”, вирішили фінансувати українські радіопередачі “щосуботи від год. 7-7:30 вечором”. Цей шляхетний почин М.Єйна і Х.Довгалюка всіма силами підтримали всі свідомі українці Рочестеру” [1].

Крім того значну увагу він, як член управ Українського Конгресового Комітету Америки та Української національної ради [12], член Культурно-освітнього комітету Української Федеральної Кредитної Спільки [15] та Об’єднання українських письменників “Слово” [12; 15; 20], приділяв культурно-освітній діяльності і, не маючи змоги повернутися в Україну, плекав надію на те, що Україна стане незалежною, вільною, і замаярять над нею жовто-блакитні прапори. Про це, зокрема, свідчить звіт Управи Відділу УККА в Рочестері який було оголошено на Загальних зборах Відділу 19 квітня 1964 р., що відбулися в Українсько-Американському Клубі. В звіті наголошувалося, що в “проводі громадського життя у місті Рочестері стоїть Відділ УККА”, який “улаштує загальнонаціональні імпрези та дбає про культурно-освітню роботу серед української громади”. Загальні збори заслухавши звіт Управи підтримали її діяльність і на новий діловий (*1964 р. – А.Т.*) рік перевибрали до Управи тих же осіб, серед яких був і Х.Довгалюк [23].

У своїй праці “Ми, розуміємо. Думки з приводу ІХ конгресу” (1966) Х. Довгалюк описує підготовку українців діаспори до Ювілейного Конгресу УККА. Він зауважує, що ця “небуденна подія притягнула до себе увагу українського суспільства в Америці, вона стала темою розмов, запитів, коментарів; в пресі друкуються дискусійні статті, серед яких на чолове місце вибилися: а) співпраця УККА з урядом УНР в екзилі і, б) який наш УККА: український чи американський?”. Далі автор пише, що не Державний Центр УНР в екзилі, – як “політичне вивершення”, чи всі “інші організації, товариства, політичні партії (в т. ч. УККА)”, – як “вивершення громадське”, а лише уряд УНР в екзилі, вибраний волею українського свідомого громадянства, може виступати від імені народу, “репрезентувати, говорити від імені України і її еміграції”. Водночас зауважує, що “УККА покликаний до життя, щоб допомогти УНР в екзилі в тяжких умовах еміграції виконати свою місію”. “Україна і еміграція домагається”, щоб цей уряд став діяльним центром українського політичного життя і визвольної боротьби. Х. Довгалюк закликав делегатів усіх партій, середовищ і груп, що візьмуть участь у Конгресі УККА не допустити, щоб Український Державний Центр перестав існувати, адже то “була б велика радість ворогам, а нам історична ганьба!” Далі автор пише, що, на жаль, “уряд УНР в екзилі дипломатично не визнаний і не може формально полагоджувати державні справи навіть у Вашингтоні, де колись наш уряд мав дипломатичні зв’язки, тепер акт визнання не чинний і місію амбасадора в Америці доручено вести УККА”. Саме Екзекутиву УККА, яку створили американці українського походження – повноправні громадяни Америки, українська еміграція посилає до Вашингтону і “домагається пробиватися до правди”, її “допускають до слова і слухають”. Адже ціллю УККА є “допомогти американському народові боротися із злом, серед якого комунізм є найгіршим, допомогти щоб утвердилась і укріпилась правда в усьому світі, а в першу чергу зняти кайдани неволі з України. То в інтересах всього вільного світу” [24].

Помер о. Харитон Довгалюк на 90-му році життя 26 листопада 2006 р. у м. Рочестер (*штат Нью-Йорк, США*) [9; 12; 15; 20]. Похоронні відправи відбулися 30 листопада в церкві святої Покрови в Рочестері, а потім на цвинтарі Riverside (*Рочестер*). У глибокому смутку залишилися: дочка – Ольга Свидинська та її син Олесь Свидинський; син – Богдан (*за освітою інженер – А.Т.*), його дружина Люба Юрків і донька Соня [9].

Харитон Довгалюк, ще в 1934–1936 рр. під час навчання в інституті технічних культур почав захоплюватися літературою, “любив читати поетичні твори й прозу”. Класики пробуджували в нього “внутрішній світ, інший, ніж той, в якому довелося жити, і мені здавалося, що моя душа сприймала життя, красу, радість і біль дещо інакше, як ті люди з якими я зустрічався”, – так він писав у 1977 р. Вже у сімнадцять років він написав коротку повість “Рудзіл” [21, с. 49], де “не розхвалював, не боронив і не звинувачував совєтську владу й революцію в Росії, а тільки насвітлював історичні події”. Рукопис цієї праці він відіслав “у видавництво в Києві і зараз же одержав відповідь та похвалу за літературний

талант” і, що повість “незабаром має вийти книжкою”, а також отримав гонорар у двісті рублів. Проте вже через місяць його викликали в районний відділ НКВС [21, с. 50] і звинуватили в контрреволюційній діяльності та пропаганді “ідеології буржуазного націоналізму” [21, с. 51]. Рукопис повісті тоталітарний більшовицький режим конфіскував і знищив [12], адже йому не подобалися “буржуазно-націоналістичні писання” Х.Довгалоюка [3]. Свою “першу літературну невдачу” молодий письменник переживав досить важко [21, с. 53].

До літературної діяльності священик Харитон Довгалоюк повернувся вже в еміграції. Яскравий і оригінальний літературний дорібок українського письменника (*писав під псевдонімами: Борис Чернець, А. Стебло, і криптонімами “ХОД”, “Х.Дов.”*) [12] складають: оповідання “Труна” (1965) [25], “Весілля в Кривій Луці” (1965) [26], “Недомелений мак” (1967) [27], “Новорічна забава” (1967) [28], “Те, що ніколи не згасає” (1968) [29], “Гроші під ялинку” (1969) [30]; збірка оповідань “Кладка над потоком” (1969) [22], повісті “Буревій” (1971) [31] і “Соколова дочка” (1973) [32]; повість-спогади “Сповідь Андрія Заславського” (1977) [21]; богословський трактат “Со святим духом” (2003) [33] та статті “Ми, розуміємо. Думки з приводу ІХ конгресу” (1966) [24], “Капель в турне” (1979) [34]. А також майже півсотні журналістських публікацій в часописах “Мітла” (*Буенос-Айрес*), “Свобода” (*Нью-Йорк*) [12; 15], “Українськї вісті” (*Берлін, Нью-Йорк*) [15], “Народна воля” (*Нью-Йорк*), “Новий шлях” (*Нью-Йорк*) [12] тощо. Однак через те, що його творчість припадає на період життя в еміграції, Харитон Довгалоюк в Україні майже незнаний, його твори, які з огляду на “досвід життя східних волинців під п’ятою тоталітарних режимів, набувають ще більшої вартості й правдиво свідчать про події минулої епохи, в якій все-таки людське і Боже знаходило собі місце” [15], на жаль, досі в Україні не перевидавалися. На сьогодні копії його праць “Труна”, “Весілля в Кривій Луці”, “Недомелений мак”, “Новорічна забава”, “Те, що ніколи не згасає”, “Гроші під ялинку”, “Буревій”, “Сповідь Андрія Заславського”, “Ми, розуміємо. Думки з приводу ІХ конгресу”, “Капель в турне” зберігаються в родинному архіві А.М.Трембіцького.

Характеризуючи його творчу спадщину варто зазначити, що одне з перших оповідань Харитона Довгалоюка “Гроші під ялинку” (1969), це власне розповідь про довголітню дружбу двох колишніх однокласників-гімназистів Петра Бедрика і Михайла Дубовського, які в роки Другої світової війни в полоні “ділилися шматочком хліба”, а нині українці-емігранти, які не залежно від займаного становища залишилися друзями, завжди готовими прийти друг-другу на допомогу. Про самозакохану письменницю, молоду вдовицю Клавдію, яка закохавшись у молодого художника, із-за своєї пихатості й гордовитості, на жаль, досить пізно, вже після смерті Петра зрозуміла, що українці можуть допомагати один-одному безкорисно. Водночас, це оповідання є закликом о. Харитона Довгалоюка завжди вірити людям, тим більше своїм друзям [30].

Збірку оповідань Харитона Довгалоюка “Кладка над потоком” (1969) із вступним словом А.Галана [21] складають повість “Знедолені” та сім оповідань

про важке становище українських учителів і селян на Поділлі в 20–30-х рр. ХХ ст., роки більшовицького терору на теренах України [12].

Харитон Довгалюк у повісті “Буревій” (1971) [31] відтворив голод 1932–1933 рр., колективізацію і політичні репресії в Україні, а також діяльність загону УПА у Славутських лісах [11]. Автор у своєму зверненні до читача, пише: “Чим довше я перебуваю на еміграції, тим сильнішою стає любов до батьківщини, якою для мене є Україна. Деякі події, які тепер там відбуваються, викликають ентузіазм до творчої праці. Там назриває нова доба революційного руху молодого покоління за відродження Української Соборної Держави. Знову вигукнули гасло: “Геть від задрипанки – Москви!”. Тільки цим разом сильніше гучніша”. Все сильніше в Україні звучать твори В.Симоненка, де “зібрано мрії й думи українського народу, у них клич, щоб боротися й здобути волю”. Загалом, ці події і “заохотили мене, – вказує автор, – написати твір “Буревій”, щоб показати, що національний рух в Україні в тисяча дев’яност шістдесятих роках – це не початок, а продовження боротьби українського народу за волю. І ті, що падали жертвою брутальної сваволі російського імперіалізму, стягли дороговказом для нового покоління... В моєму творі показано образки з життя на Волині між першою й другою світовими війнами. Я все те бачив, пережив і написав. А якби не написав, то не був би вірним сином України”. Водночас Х.Довгалюк зауважує: “Справжні імена героїв повісті і назви місцевостей, де відбувалися події, замінено літературними псевдонімами, за винятком Славутського лісу” [31, с. 5], що, на жаль, не дає можливості сучасним українським дослідникам встановити реальні імена та прізвища вояків загону УПА у лісах під Славутюю.

Повість Х.Довгалюка “Соколова дочка” (1973) [32], – це розповідь про дівчину-“гіппі” (*xini* – А.Т.) з німецько-української родини в США [12]. Л.Луців у своїй рецензії (*Нью-Йорк*, 1974) пише, що це праця про те життя, серед якого живе автор: “Маркова дочка Катерина, розпечена мамою, скінчила вже один рік університету в Нью-Йорку, де перейшла ступінь “семай гіппі” і стала вже “ортодоксальним гіппі”, це значить членкинею так званого “третього світу”, метою якого є: “Роби те, що тобі до вподоби. У кожній годині прожитого життя відчуй щастя. Щоб досягнути щастя в житті, треба щодня споживати наркотики... Тільки через наркотик пізнаєш, що таке щастя”. Це повість про “змагання батьків здобути свою дитину з пекла “гіппі”, про те як “Катерина зі сорому затирала всі сліди за собою”, про тв. довгі перипетії які проходила Катерина, щоб вернути “до батьків, коли в неї “пробудилось почуття власної гідності”. Повість і досі є актуальна “не тільки для українського читача, але й для іншого, американського, без огляду на національне походження”. Це “твір на актуальну тему, про одне з найбільших лих”, а саме “про наркотики та про брак ідейного вмісту в житті деякої частини молоді” Америки. “Це пересторога для батьків, щоб дбали про національну свідомість своїх дітей та про їхнє релігійне життя, бо без того легко піти на манівці наркоманії та безідейного “гіппі” [3].

Автобіографічна повість-спогади “Сповідь Андрія Заславського” (1977) [21] розкриває трагедію українства в часи більшовицьких і нацистських тоталітарних режимів, про провокації радянської контррозвідки проти повоевненої української еміграції [12]. Сьогодні, – зауважує В. Федотов, – ці винятково цінні спостереження письменника – нашого земляка, “з огляду “сімдесятилітній досвід життя східних волинців під п’ятою тоталітарних режимів, набувають ще більшої вартості й правдиво свідчать про події минулої епохи, в якій все-таки людське і Боже знаходило собі місце”. Водночас, це намагання письменника розкрити в кращих традиціях реалізму “не лише трагедію суспільства, а й вину його за поширення зла” [15].

Л. Луців у рецензії (*Нью-Йорк*, 1978) пише, що в повість “Сповідь Андрія Заславського” написана від першої особи, але це не значить, що мова йде про автора”. Адже автор твердить, що “навітлені в цій повісті події взяті з життя, вони правдиві”, але “якщо є незначні відхилення, то тільки тому, що автор пробував звичайні факти подати в мистецькій формі”. При цьому автор мав наміри “змалювати життя української людини в двох світах: під московсько-комуністичним режимом та в Америці”. В першій частині повісті автор описує дитинство свого героя, його студентські роки, працю в комуністичній редакції, участь у Другій світовій війні та відвідина рідного села в 1945 р., з якого змушений був втікати, “бо советська влада мала його заарештувати, як буржуазного націоналіста”. Герой повісті оселившись в Америці, “стає лідером світової фірми “Епік” яка продукувала фотокопіювальну машину”, і як “один із лідерів цієї фірми”, мав вісім мільйонів доларів власного майна. Проте “не забував ніколи про Україну, він обильно давав пожертви на українські цілі, належав до всіх центральних українських організацій і товариств, хоч знав, що “кожний його крок в Америці пильнувала російська розвідка”. Далі Л. Луців пише, що автор сміливо і правдиво пише “про українців в Америці, бо інші наші прозаїки чомусь то бояться американської тематики”, а “Довгалюк не наслідуює й не взорується, а є собою”. Л. Луців згадує, що Х. Довгалюк у розмові з ним казав, “що герой його твору, Андрій Заславський, “як на сповіді, пригадує та складає звіт, як він ішов своєю стежкою життя” [5, с. 2]. Загалом же, Х. Довгалюк пише, що в “еміграційній частині його життя навітлено “драму життя, найстрашнішу, яку людина може перенести” [5, с. 3].

Професор Павло Маляр, у передмові “Реабілітація реалізму” до повісті пише, що Х. Довгалюк “найбільш наблизився до повноти висловлення ідеї, що червоною лінією проходила крізь усі попередні твори автора – письменник у кращих традиціях реалізму намагається розкрити не лише трагедію суспільства, а й вину його за поширення зла”. В своєму коротенькому слові до читача автор запевняє, що події твору “взяті з життя, вони правдиві” і нібито автора вони не стосуються, хоча “узяті вони не з чужого, з життя автора”. Перша частина повісті є здебільш автобіографічною, про що свідчить листування київського перекладача і літературознавця Ростислава Доценка. Так, в одному з листів Х. Довгалюк згадував такий епізод: “Одного дня гестапо

зробило наліт на редакцію [газети] “Заславський вісник”. Я тоді був в Криволюці. Прискакав на коні вершник і швидко повідомив: тікай, бо Соколенка й Болкуна в Заславі вже нема... Я думаю, що їх могло врятувати те, що Болкун пливко говорив німецькою мовою, його мати була німецького роду”. Аналогічний сюжет подано в повісті: “Довідавшись про національний рух, німці починають швидко діяти, вишукують провідників. У лютому 1942 року, вночі, прискакав до мене вершник післанець із запискою: “Тікай. Ми ледве врятувалися, а за тобою мають приїхати гестапівці. Тікай!”. Лист без підпису, без згадки мого імені, тільки незаметно нарисований наш таємний знак, і це дає мені можливість розшифрувати, хто пише” [15]. “Сповідь Андрія Заславського”, – вказує Л. Луців, – має прочитати кожний українець, що “візьме її в руки”, щоб пригадати все те, що українці “переживали під час Другої світової війни і пізніше, коли московська рука хотіла” їх “досягнути і у вільному світі” [5, с. 3].

“Коли о. Харитону виповнилося 83 роки, святий Дух дорадив йому перед відходом у вічність написати книжку про його спілкування через святого Духа з Господом”. Богословський трактат о. Харитона Довгалюка “Со святим духом” (2003) [33], це його спілкування через святого Духа з Господом. Цю невелику книжечку, своє останнє прижиттєве видання, українською і англійською мовами, він надіслав до часопису “Свобода” зі супровідним листом, у якому писав: “Моя мета і поклонання – прославити Бога” і зауважував, що читачі переглядаючи сторінки книжки, побачать “Божі чуда. Я живу со святими Духами””. Книжка вийшла дуже малим накладом – 200 примірників, половину з яких автор вислав безкоштовно в Україну [19].

Життєві шляхи, суспільно-просвітницька та релігійно-церковна діяльність уродженця Ізяславщини, талановитого письменника і журналіста Харитона Довгалюка, на превеликий жаль, ще й досі чекають свого сучасного українського дослідника. Його винятково цінна творча спадщина ще й досі залишається малодослідженою, адже його твори в Україні не перевидавалися, тому майже невідомою широкому загалу істориків, літературознавців і краєзнавців.

Список використаних джерел і літератури

1. Зубрицький, П. Нова радієва “Веселка” над Рочестером / Петро Зубрицький // Свобода (Нью-Йорк). – 1964. – Ч. 214. – 17 листопада. – С. 4.
2. Кмета-Ічнянський, І. Про автора і його твір / І. Кмета-Ічнянський // Довгалюк Х. Соколова дочка: повість / Харитон Довгалюк. – Буенос-Айрес: Вид-во Юліяна Середяка, 1973. – С. 5-7.
3. Луців, Л. Про нові видання / Лука Луців // Свобода (Нью-Йорк). – 1974. – Ч. 76. – 23 квітня. – С. 2.
4. Луців, Л. Про нові видання. Резюме за 1974-ий рік / Лука Луців // Свобода (Нью-Йорк). – 1975. – Ч. 40. – 28 лютого. – С. 2, 8.
5. Луців, Л. Про нові видання / Лука Луців // Свобода (Нью-Йорк). – 1978. – Ч. 92. – 25 квітня. – С. 2-3.
6. Дурбак, І. Чи дійсно “еміграційна література без еміграційного життя” / Іван

Дурбак // Свобода (Нью-Йорк). – 1975. – Ч. 49. – 13 березня. – С. 2.

7. Маляр, П. Реабілітація реалізму / П. Маляр // Довгалюк Х. Сповідь Андрія Заславського: повість / Харитон Довгалюк. – Буенос Айрес: Вид-во Юліяна Середяка, 1977. – С. 7-13.

8. Гарасевич, М. “Соколова дочка” Харитона Довгалюка / М. Гарасевич // Ми не розлучались з тобою, Україно: Вибране. – Детройт : [б. в.], 1998. – С. 437-440.

9. Харитон Довгалюк [некролог] // Свобода (Нью-Йорк). – 2006. – Ч. 51. – 22 грудня. – С. 29.

10. Маркусь, В. Довгалюк Харитон / В. Маркусь // Енциклопедія української діаспори / Гол. ред. В. Маркусь, співред. Д. Маркусь. – Нью-Йорк; Чикаго: [б. в.], 2009. – Кн. 1. – С. 250.

11. Доценко, Р. Поезія – на життя і смерть / Ростислав Доценко [Електронний ресурс]. – Режим доступу до інформ.: <http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Lit/S/Sokolenko/> (14.12.2015). – Назва з екрану.

12. Доценко, Р. І. Довгалюк Харитон Ониськович / Р. І. Доценко // Енциклопедія Сучасної України. Том 8: Дл-Дя. Додаток А-Г. – К.: [б. в.], 2008. – С. 172.

13. Мацько, В. Довгалюк Харитон / Віталій Мацько // Хмельничани в діаспорі. Вип. 1.: Довід.-інформ. вид. / Упр. культури, туризму і курортів Хмельниц. облдержадмін.; Хмельниц. ОУНБ ім. М.Островського. – Хмельницький: [б. в.], 2009. – С. 39.

14. Винничук, О. Українській Православній Церкві св. Покрови міста Чикаго – славних 60! / Ольга Винничук // Час і Події. – 2011. – Ч. 23. – 26 жовтня.

15. Федотов, В. Сповідь Андрія Заславського / Володимир Федотов [Електронний ресурс]. – Режим доступу до інформ.: <http://h.ua/story/363144/> (14.12.2015). – Назва з екрану.

16. Трембiцький, А. М. Життєві шляхи і творча спадщина талановитого прозаїка української діаспори, уродженця Ізяславщини – священика Харитона Довгалюка / А. М. Трембiцький // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник: серія історична та філологічна [редкол.: О. М. Завальнюк (гол. ред.), Є. І. Сохацька (від. ред.) та ін.]. – Кам’янець-Подільський: Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2013. – Вип. X. – С. 222-227.

17. Трембiцький, А. М. Письменник і священик Харитон Довгалюк / А. М. Трембiцький // Ізяславщина. Від давнини до сучасності: науково-краєзнавче видання / за ред. В. Г. Берковського. – Ізяслав: [б. в.], 2013. – С. 120-123.

18. Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / Упорядк. В. А. Просалової. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. – 516 с.

19. Книжка о. Харитона Довгалюка // Свобода (Нью-Йорк). – 2003. – Ч. 1. – 3 січня. – С. 19.

20. Харитон Довгалюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу до інформ.: <http://uk.wikipedia.org/wiki> (14.10.2015). – Назва з екрану.

21. Довгалюк, Х. Сповідь Андрія Заславського / Харитон Довгалюк. – Буенос-Айрес: Вид-во Юліяна Середяка, 1977. – 264 с.

22. Довгалюк, Х. Кладка над потоком (Оповідання) / Харитон Довгалюк; вступне слово А. Галана; обкл. Володимира Пилишенка. – Буенос-Айрес: Вид-во Юліяна Середяка, 1969. – 211 с.

23. Народи-Відділів УНКА в Сиракузах, Рачестері і Боффало // Свобода (Нью-

Йорк). – 1964. – Ч. 152. – 15 серпня. – С. 3.

24. Довгалюк, Х. Ми, розуміємо. Думки з приводу ІХ конгресу / Харитон Довгалюк // Свобода (Нью-Йорк). – 1966. – Ч. 186. – 6 жовтня. – С. 3.

25. Довгалюк, Х. Труна (Оповідання) / Харитон Довгалюк // Свобода (Нью-Йорк). – 1965. – Ч. 80. – 30 квітня. – С. 2.

26. Довгалюк, Х. Весілля в Кривій Луці / Харитон Довгалюк // Свобода (Нью-Йорк). – 1965. – Ч. 151. – 18 серпня. – С. 2; Ч. 152. – 19 серпня. – С. 2; Ч. 153. – 20 серпня. – С. 2; Ч. 154. – 21 серпня. – С. 2; Ч. 155. – 24 серпня. – С. 2; Ч. 156. – 25 серпня. – С. 2; Ч. 157. – 26 серпня. – С. 2-3; Ч. 158. – 27 серпня. – С. 2; Ч. 159. – 28 серпня. – С. 2, 4.

27. Довгалюк, Х. Недомелений мак / Харитон Довгалюк // Свобода (Нью-Йорк). – 1967. – Ч. 11. – 20 січня. – С. 2.

28. Довгалюк, Х. Новорічна забава / Харитон Довгалюк // Свобода (Нью-Йорк). – 1967. – Ч. 18. – 31 січня. – С. 4.

29. Довгалюк, Х. Те, що ніколи не згасає / Харитон Довгалюк // Свобода (Нью-Йорк). – 1968. – Ч. 114. – 18 червня. – С. 2; Ч. 115. – 19 червня. – С. 2.

30. Довгалюк, Х. Гроші під ялинку (Оповідання) / Харитон Довгалюк // Свобода (Нью-Йорк). – 1969. – Ч. 3. – 4 січня. – С. 2.

31. Довгалюк, Х. Буревій: повість / Харитон Довгалюк. – Буенос-Айрес: Вид-во Юліяна Середяка, 1971. – 245 с.

32. Довгалюк, Х. Соколова дочка: повість / Харитон Довгалюк. – Буенос-Айрес: Вид-во Юліяна Середяка, 1973. – 250 с.

33. Довгалюк, Х. Со святим духом / Харитон Довгалюк. – Буенос-Айрес: Comprint Corp, 2003. – 86 с.

34. Довгалюк, Х. Капля в турне / Харитон Довгалюк // Свобода (Нью-Йорк). – 1979. – Ч. 159. – 17 липня. – С. 4.

Anatoly Trembitskyi

Personal and individual world of a priest, journalist and writer of the Ukrainian diaspora, Kharyton Dovgalyuk, born in Izyaslav area

*Personal and individual world, activity and heritage of the talented and well-known Ukrainian writer, narrator and journalist, priest and church activist of the Ukrainian diaspora in the USA, born in Izyaslav area, Kharyton Dovgalyuk (*15.10.1916 – †26.11.2006).*

In 1934 he entered Kamyanets-Podilskyi technical cultures institute. In 1936 he left studying because of pursuing and began working in Soviet household community where he has worked only three weeks. Soon he became a chief of the literature department in the local district newspaper “Zaslavskyi visnyk” (Izyaslav).

During the World War II Kharyton Dovgalyuk together with poets from Izyaslav Heras Sokolenko and Mykola Bolkun joined to the process of creating the centre of Ukrainian Nationalists Organization in Izyaslav. Germans got known about national movement and arrested him and then brought him to Germany in spring 1942.

In 1945 Kharyton Dovgalyuk emigrated to the USA, graduated Rochester technical institute and worked in corporation "Xerox". He led meaningful religious activity, became a founder of Ukrainian orthodox curacy in Rochester. He was a curacy priest of the Holly Cross and Sacred Pokrova in Chicago. As a member of Ukrainian Congress Committee of America government and Ukrainian national council, a member of Cultural and educational committee of the Ukrainian Federal Credit Community and Ukrainian writers organization "Slovo" he paid a great attention to social and educational activity. He actively supported State Centre of UNR in exile considering it "political completing" of conscious Ukrainian citizenship.

Bright and original literature heritage of the Ukrainian writer of the Ukrainian diaspora in the USA Kharyton Dovgalyuk consists of the narrative stories, novelettes, memoirs, theological tractate, articles, and almost fifty journalistic publications in Ukrainian manuscripts of the Ukrainian diaspora in Argentina, Germany and the USA. It's a pity that his heritage is still not well-known and wasn't re-edited in Ukraine.

Keywords: *writer, journalist, Ukrainian diaspora, priest, churchman, village of Kryvoluka, Izyaslav district, Kharyton Dovhalyuk*

А.М.Трембицкий

Личностно-индивидуальный мир священника, журналиста и писателя украинской диаспоры, уроженца Изяславщины – Харитона Довгалоюка

*В статье раскрывается личностно-индивидуальный мир, деятельность и творческое наследие талантливого и известного украинского писателя, прозаика и журналиста, священника и церковного деятеля украинской диаспоры США, уроженца Изяславщины, Харитона Довгалоюка (*15.10.1916 – †26.11.2006).*

В 1934 г. он вступил в Каменец-Подольский институт технических культур. В 1936 г., через преследования органами НКВД, прекратил учебу и пошел в совхоз, где проработал лишь три недели. Вскоре он стал заведующим литературного отдела районной газеты "Заславський вісник" (Изяслав).

В годы Второй мировой войны Харитон Довгалоюк, вместе с поэтами Герасем Соколенком и Николаем Болжуном, стал членом Организации Украинских Националистов в Изяславе. Немцам стало известно о национальном движении, и они весной 1942 г. задержали его и вывезли в Германию.

В 1945 г. Харитон Довгалоюк эмигрировал в США, окончил Рочестерский технический институт, работал в корпорации "Xerox". Вел большую церковно-религиозную деятельность, стал основателем украинского православного прихода в Рочестере. Был священником православной церкви Честного Креста (Ютика) та прихода Пресвятой Покровы (Чикаго). Как член управ Украинского Конгрессового Комитета Америки и Украинской национальной рады, член Культурно-просветительского комитета Ук-

раинского Федерального Кредитного Союза и Объединения украинских писателей “Слово”, уделял большое внимание общественно-просветительской деятельности. Активно поддерживал Государственный Центр УНР в эмиграции, считая его “политическим возвышением” сознательного украинского общества.

Яркое и оригинальное литературное наследие украинского писателя украинской диаспоры США Харитона Довгалюка составляют рассказы, повести, мемуары, богословский трактат, статьи, а также около полусотни журналистских публикаций в украиноязычных изданиях украинской диаспоры Аргентины, Германии и США. Но, к сожалению, его творческое наследие и донныне в Украине не переиздавалось и есть малоизвестным.

Ключевые слова: писатель, журналист, украинская диаспора, священник, церковный деятель, село Криворука, Изяславский район, Харитон Довгалюк.

Одержано 26 червня 2015 року